

Богданець-Білоskalенко Наталія Іванівна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу навчання мов національних меншин
та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України,
nataliabogdanets@gmail.com

СПЕЦИФІКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ МАРІЇ МОРОЗЕНКО У ШКОЛІ

Ключові слова: Марія Морозенко, твори, література, початкова школа, середня школа.

Марія Морозенко відома читачам як авторка, що художньо осмислює історичне минуле. Прикладами такого осмислення є історичні повісті про Івана Сірка, драматичний твір «Княгиня Ольга» та ін. Діапазон творчих зацікавлень письменниці достатньо широкий – вона також пише твори, які у першу чергу будуть цікаві для юних читачів, як наприклад, повість «Я закохалася». Чергова зміна предмета і способу художнього зображення, яку щоразу демонструє Марія Морозенко, сприяє формуванню нового бачення її творчості.

Письменниця завжди спонукає читачів до активного сприйняття та переосмислення художнього матеріалу, вона спрямовує їхню увагу на самих себе, змушує їх замислюватися над своїми діями, вчинками, інакше дивитися на проблеми, бачити їхні приховані причини. За згадану повість та історичну діалогію «Іван Сірко – великий характерник», «Іван Сірко – славетний кошовий» письменниця отримала премію імені Лесі Українки.

Наголошуємо, що згадані твори Марії Морозенко увійшли до модельних навчальних програм з літератури за новим Державним стандартом базової середньої освіти 2020 року. З-поміж

пропонованих для вивчення у середній школі такі: «Вірність Хатіко», «Я закохалася», «Іван Сірко – великий характерник», «Іван Сірко – славетний кошовий».

Та найбільше уваги, говорячи про письменницький талант авторки, варто приділити маловідомій сторінці – творчості Марії Морозенко для найменших читачів. Тематика творів для них – надзвичайно різнопланова: природа у різних її виявах, побут дитини, взаємини у родині, особливості святкування. Характерно, що означені теми розглядаються у світлі морально-етичної та пізнавальної проблематики. Водночас найбільше уваги письменниця приділяє висвітленню питань, які стосуються рідного краю, Батьківщини, України. Ці твори сприяють прищепленню відчуття зв'язку зі своєю рідною землею, народом, країною.

Творчість сучасної української письменниці Марії Морозенко вивчають у початковій та середній школі. Так, у підручнику «Українська мова та читання» для 2 класу, частина 2 (Н.Богданець-Білокаленко) [1, с. 46-49, 68, 70, 77] знаходимо низку поетичних та прозових творів письменниці. Зокрема «Україночка», «До любого тата», «Подбати про маму», «Звідки приходять сніг?», «Снігурі», «На Покрову», «Красне яечко» та ін.

Поезія М. Морозенко привертає увагу національною спрямованістю. Патріотичними мотивами пройняті її поезії для малих читачів. У вірші «Україночка» авторка помічає і висвітлює моменти, які відображають особливості національного світовідчуття, використовує образи, символи, що є значимими, впізнаваними для української свідомості, які формують національну картину світу малого читача.

Україночка

Я – маленька зернинка моєї родини.

Я – квітучий росточок своєї країни.

*Солов'їні пісні, голос чистий і вроду
По краплинці взяла я у свого народу.
До землі прихилюся росинкою –
Величають мене українкою.*

У віршах Марійки Морозенко відчувається повага, тактовне ставлення до дітей. Традиційні родинні цінності українського народу, передача досвіду звучить у вірші з теплою назвою «До любого тата». Використовує порівняння: «наче сонце у блакиті». В українського народу батько – це початок, голова сімейства. Отже, вона демонструє показ / тяглисть традицій нашого народу.

Твори Марійки Морозенко – це не розважальна література, а високого рівня професійне читання для наших дітей. У її розповідях завжди є ненав'язливе повчання чи пояснення якихось явищ, реалій. Наприклад, як у оповіданнях «Звідки приходить сніг?», «Подбати про маму», «На Покрову», «Красне яечко» та багато інших.

Наснаженість гуманістичними почуттями притаманна багатьом її творам. Зокрема дружбу людини й тварини, історію собачої вірності змальовано в оповіданні «Вірність Хатіко». В іншому оповіданні «Подбати про маму» письменниця осмислює та висвітлює глибинні почуття персонажів, розкриває внутрішній світ дитини. Читач простежує еволюцію, трансформацію почуттів сина – спочатку егоїстичне, поверхове міркування, а далі усвідомлення ним ролі матері, того, як він має піклуватися про неї. Тобто, Марія Морозенко у цьому творі зображує пробудження гуманістичних почуттів.

Отже, авторка звертає увагу на показ побутових, буденних ситуацій, опиняючись у яких персонаж змушений їх осмислювати. Результатами переосмислень стає пробудження почуття любові до

ближнього. А тому творчість Марії Морозенко є актуальною і важливою для вивчення у школі.

Література

1. Богданець-Білоskalенко Н . Українська мова та читання: підр.для 2 класу: Частина 2: Читання. Київ : Грамота, 2019. 144 с.
2. Яценко Т.О. Шкільний курс літератури в реаліях НУШ: зміст, навчально-методичне забезпечення, особливості вивчення. *Сьомі Геретівські читання: наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (22 вересня 2023 року). Тернопіль, 2023. С. 383-387.